

Samfundet som systemet:

En del af den juridiske illusion.

Af Sune Sejer Nielsen.

Igen starter det med et ord.

Et ord, vi bruger hele tiden. Som om vi alle tror, vi ved, hvad betyder.

Samfund.

Men hvor mange ved, at også ordet samfund har dobbelt betydning?

Og hvis man stopper op et øjeblik, så begynder samfundet at falde fra hinanden.

Ikke helt, bare lidt.

Og her vil jeg starte i dag.

Der hvor hvor ordet samfund krakelerer samfundet.

For ordet samfund betyder ikke én ting. Det har dags dato 4 definitioner. Og få kender længere forskellen, og derfor diskuterer folk nok ofte samfundspolitik uden at kende betydningen af ordet samfund, og dem der gør, udnytter det måske over for dem, der ikke kender betydningen. Og her tænker jeg på det, jeg kalder systemet, altså samfund 1.A.

På den ene side har vi mennesker, der lever sammen. Relationer, fællesskab, det der opstår mellem os, når vi samarbejder, hjælper hinanden og finder ud af ting sammen. Noget levende. Noget, der ikke nødvendigvis kræver regler eller systemer for at eksistere. Det er et samfund jf. ordets første betydning.

Og på den anden side betyder samfund 1.A også noget helt andet. Staten, institutionerne, systemet. Reglerne, strukturerne, det organiserede. Noget, vi træder ind i. Noget, der kan defineres som systemet.

Det samme ord. To forskellige virkeligheder.

Og netop dér, sker noget vigtigt. For når to ting får samme navn, begynder de at flyde sammen. Ikke i virkeligheden, men i vores forståelse.

For et samfund i sin levende form opstår mellem mennesker, dyr og planter.

“Det kræver ikke et login. Det kræver ikke en godkendelse. Det kræver bare, at vi er der.”

Dyresamfund er defineret som samfund to jf. ordbogen.

Men samfund som system er noget andet. Det er ikke noget, der opstår mellem os. Det er noget, vi træder ind i, og som har sine egne regler, sine egne rammer, sine egne krav. Et samfund, du ikke kan få lov at fravælge, for systemet har valgt for dig, siden Danske lov af 1683 – og længe før det. Helt tilbage til da Valdemar sejr på en rigsforsamling i Vordingborg i 1241 satte samfundet i system også længe før det. Vores samfundshistorie går over 1000 år tilbage.

Reglerne i samfundet som System er blevet finpudset og tilpasset, så vi i dag ikke ser en forskel i samfund og Samfundet.

Og måske er det ikke et problem, at begge dele findes. Men det bliver et problem, når vi begynder at kalde det det samme.

For når vi siger “samfundet kræver”, hvad mener vi så egentlig?

Er det mennesker?

Eller er det systemet?

For vi får ofte at vide, at vi har et valg. At noget er frivilligt. At vi kan vælge til eller fra. Men hvad sker der, når konsekvensen af ikke at vælge til er, at man ikke længere må deltage? Når adgang til arbejde, til systemer, til helt almindelige funktioner kræver, at man vælger præcis det, systemet kræver?

Er det så stadig et valg? Eller er det bare formuleret som et?

For i det øjeblik noget frivilligt bliver en forudsætning, ophører det med reelt at være frivilligt. Og måske er det ikke det mest bemærkelsesværdige. Måske er det, at vi ikke længere lægger mærke til det.

Der er sket noget med sproget i den tid jeg har levet.

Hvor meget mon der så er sket i den tid samfundet som system her været til?

Ikke nødvendigvis i det, der bliver skrevet eller sagt, men i måden det bliver formuleret på.

STORE BOGSTAVER.

Standardformuleringer.

Faste udtryk.

Det ligner stadig sprog, men det føles anderledes. Mere fast. Mere lukket. Ikke som noget, der kan diskuteres, men som noget, der allerede er afgjort.

Sådan taler samfundet, når det er sat i system.

Og måske er det ikke tilfældigt.

For når sproget ændrer form, ændrer det også vores måde at møde det på. Det bliver sværere at stille spørgsmål. Ikke fordi vi ikke må, men fordi formen signalerer, at der ikke er noget at spørge om.

Og måske er det her, styringen begynder. Ikke i reglerne, men i sproget.

Samtidig er vi i samfundet registreret. Som personer. Altså samfund 1.a.

Men er det det samme som at være et menneske? Som i samfund et?

I samfund 1.a findes vi som noget, der kan registreres. Et navn, et nummer, en sag. Noget, der kan identificeres og behandles. Men det er ikke hele os.

Og måske er det ikke problemet i sig selv. Problemet opstår først, når vi begynder at forveksle de to. Når det, systemet kan se, bliver det, vi tror, vi er.

For det, der ikke kan registreres, forsvinder ikke. Det er bare usynligt for samfundet som system.

Og langsomt kan det begynde at føles som om, at virkeligheden er det, systemet kan registrere.

Ikke det, der faktisk er.

Og måske er det her, forskellen bliver vigtig igen.

For vi har været omkring det flere gange. Samfund og system. Sprog og regler. Relationer og strukturer.

To ting. Ét ord.

Og måske er det netop dér, noget går tabt.

For når to forskellige virkeligheder får samme navn, bliver det svært at se eller høre forskellen.

Og måske er det ikke bare en sproglig detalje. Måske har det virkelig store konsekvenser.

For eksempel i sager om anbringelse af børn.

Her har en undersøgelse fra Rigsrevisionen vist, at centrale dele af samfundets love ikke bliver overholdt af samfundet i næsten syv ud af ti sager.

Altså samfundet laver lovgivning til samfundet, begge jf. 1.a, men det er kun samfundet, der skal overholde de omtalte love – altså menneskene og ikke systemet. Altså de mennesker, der arbejder for samfundet, gør ikke noget forkert, så længe det er i samfundets interesse.

Vi siger det lige igen. Syv ud af ti.

Og i nogle tilfælde alle.

Det er ikke små afvigelser. Det er ikke undtagelser. Det er et mønster.

Noget, der har stået på i årevis.

Og spørgsmålet er måske ikke længere, om systemet som samfund kan fejle.

Men hvorfor vi accepterer det.

For hvis det her skete mellem mennesker, ville vi reagere. Vi ville stille spørgsmål. Vi ville kræve svar.

Men når det sker i samfundet som systemet, accepterer vi det stadig som "samfundet".

Noget der er til vores eget bedste som mennesker i samfundet.

Og måske er det her, den største forskel ligger.

Ikke mellem samfund og system.

Men mellem at kunne se det...

og ikke længere acceptere, at samfund og samfundet ikke er det samme.

At manipulationen med ord ikke længere virker.

På engelsk kaldes det at skrive ord *spelling*, noget der stammer fra *spell*, altså trylle.

At forstå magien i de ord, samfundet bruger i samfundet, er noget af det vigtigste, vi kan genlære.

Igen på engelsk hedder undersøgelse *research*. Direkte oversat kan det blive til "genfinde".

Du har efter du har hørt dette igen muligheden for at genfinde – og være med til at skabe det samfund, du ønsker.

For et samfund kan stille spørgsmål. Det kan reagere. Det kan ændre sig.

Et system kan kun følge sine egne regler.

Og hvis vi begynder at tro, at det ene er det andet...

så sker der noget.

Ikke dramatisk med det samme.

For Systemet har udviklet sig over flere hundrede år.

Og vi mennesker lever max til omkring de hundred.

Samfundet består, mens systemet udvikler sig og vikler sig ind i samfundet.

Så hvis vi holder op med at spørge.

Ikke fordi vi ikke må.

Men fordi vi ikke længere ser, at der er noget at spørge om.

Så er det dér, noget forsvinder.

Ikke i systemet.

Men i os.

Sune Sejer Nielsen,

Den Juridiske illusion april 2026.